

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Κύκλος Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

**ΣΧΟΛΙΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ Π.Δ. ΓΙΑ ΤΗΝ
ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ Π.Δ. 61/1999
ΠΕΡΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΤΟΥ
ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΑ**

ΑΡ. ΠΡΩΤ. ΕΓΓΡΑΦΟΥ: 1107/7.8.2002

Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη:
Βοηθ. Επιστήμονας :

Γιώργος Καμίνης
Καλλιόπη Στεφανάκη

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2002

Αθήνα, 7 Αυγούστου 2002
Αρ. πρωτ. 1107

Προς τον Υπουργό Εξωτερικών
Κύριο Γεώργιο Παπανδρέου
Ακαδημίας 1
100 27 - ΑΘΗΝΑ

Προς τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης
Κύριο Μιχάλη Χρυσοχοΐδη
Π. Κανελλοπούλου 4
101 77 - ΑΘΗΝΑ

Αξιότιμοι Κύριοι Υπουργοί,

Ο Συνήγορος του Πολίτη απηύθυνε προς τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, κύριο Δημήτριο Ευσταθιάδη, έγγραφο (αριθ. πρωτ. 967/5.7.2002), με το οποίο γνωστοποιούσε την πρόθεσή του να σχολιάσει το Σχέδιο προεδρικού διατάγματος (εφεξής Σχ. π.δ.) που αφορά στην τροποποίηση διατάξεων του π.δ. 61/1999 περί αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα, και ζητούσε προς τούτο να του κοινοποιηθεί αντίγραφο του υπό εκπόνηση Σχεδίου. Την πρωτοβουλία αυτήν ανέλαβε ο Συνήγορος του Πολίτη στο πλαίσιο της εκπλήρωσης της αποστολής του ως διαμεσολαβητή για την προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη, την καταπολέμηση της κακοδιοίκησης και την τήρηση της νομιμότητας (άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 2477/97), εκλαμβανόμενης εδώ με την έννοια όχι της διορθωτικής, εκ των υστέρων, παρέμβασης, αλλά της προληπτικής συμβουλευτικής παρέμβασης του Συνηγόρου του Πολίτη κατά το στάδιο λήψης αποφάσεων¹. Τη νομιμοποίηση του προκειμένου να υλοποιήσει τη δεύτερη αυτή μορφή διαμεσολάβησης, ο Συνήγορος του Πολίτη την αντλεί τόσο από την διάταξη που καθορίζει την αρμοδιότητά του να διατυπώνει νομοθετικές-οργανωτικές προτάσεις στα θέματα που επιλαμβάνεται (άρθρο 3 παρ. 5 του ίδιου νόμου), όσο και από την εμπειρία που έχει αποκτήσει από τον χειρισμό μεγάλου αριθμού αναφορών που τίθουν διάφορα θέματα διοικητικής δράσης, μεταξύ των οποίων και θέματα ασύλου.

Σε απάντηση στο προαναφερόμενο έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη, ο Γ.Γ. του Υ.Δ.Τ. ανταποκρίθηκε άμεσα, κοινοποιώντας στην Υπηρεσία μας αντίγραφο του ως άνω Σχεδίου (αρ. πρωτ. 1243/17.7.2002) και επιβεβαιώνοντας με τον τρόπο αυτόν το πολύ καλό πνεύμα συνεργασίας που υπάρχει μεταξύ των δύο υπηρεσιών. Παρά το γεγονός ότι, όπως μας πληροφορεί ο κ. Γενικός Γραμματέας, το Σχέδιο έχει ήδη υπογραφεί από τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης και βρίσκεται προς υπογραφή στο Γραφείο του Υπουργού Εξωτερικών, ο Συνήγορος του Πολίτη προτίθεται να διατυπώσει τα σχόλιά του ακόμη και στην παρούσα φάση, στο μέτρο που η επεξεργασία του εν λόγω Σχεδίου δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί.

Καταρχήν εκτιμώνται θετικά οι τροποποιήσεις που αφορούν στην παραπομπή στις ρήτρες παύσης του άρθρου 1 Γ της Σύμβασης της Γενεύης προκειμένου να ανακληθεί η ιδιότητα του πρόσφυγα (άρθρο 5 του Σχ.π.δ.) και η

---

¹ «Ο Συνήγορος του Πολίτη δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται μόνο ως ελεγκτικός μηχανισμός. Η συσσωρευμένη του εμπειρία τριών και πλέον ετών του επιτρέπει να λειτουργήσει – και έτσι λειτουργεί εδώ και πολλές δεκαετίες στις πιο ώριμες δημοκρατίες – και ως μηχανισμός συμβουλευτικός και διαμεσολαβητικός για την πολιτική ηγεσία και τη διοίκηση, παρέχοντάς τους στοιχεία ποιοτικά έγκυρα και ποσοτικά ισχυρά, ικανά να συμβάλουν στη διαμόρφωση δημόσιων πολιτικών που έχουν ως στόχο τη βελτίωση τόσο της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης, όσο και γενικότερα τη διεύρυνση του μετώπου στήριξης της νομιμότητας, την εμπάθνηση του κράτους δικαίου και την αναβάθμιση της ποιότητας της δημοκρατίας στη χώρα». Απόσπασμα από τα Γενικά Συμπεράσματα, Ετήσια Εκθεση 2001 του Συνηγόρου του Πολίτη, σελ. 31.

ρητή αναφορά στους τομείς στους οποίους τα μέλη οικογένειας πρόσφυγα τυγχάνουν της ίδιας μεταχείρισης με τον ίδιο (άρθρο 6 του Σχ. π.δ.). Με την πρώτη τροποποίηση, θα εξασφαλισθεί πλέον και με ρητή πρόβλεψη στην εθνική νομοθεσία, ότι η ανάκληση του καθεστώτος του πρόσφυγα θα γίνεται περιοριστικά για τους λόγους που αναφέρονται στη Σύμβαση της Γενεύης του 1951. Με τη δεύτερη τροποποίηση, δεν θα υπάρχει αμφισβήτηση για τα δικαιώματα που απολαμβάνουν τα μέλη οικογένειας του πρόσφυγα, τα οποία έχουν προσκληθεί και διαμένουν μαζί του στην Ελλάδα στα πλαίσια της οικογενειακής συνένωσης.

Εξετάζοντας, όμως, το σύνολο των προτεινόμενων τροποποιήσεων, συνάγεται ότι το μεγαλύτερο και σημαντικότερο μέρος αυτών εγγράφεται στη λογική της αποκέντρωσης, της επιτάχυνσης και της απλούστευσης των διαδικασιών αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα, με στόχο την αποσυμφόρηση της κεντρικής υπηρεσίας και την αποφυγή των ολοένα και μεγαλύτερων καθυστερήσεων στην ολοκλήρωση αυτών των διαδικασιών. Έτσι, επιχειρείται ένα ποιοτικό άλμα στη φιλοσοφία του συστήματος χορήγησης πολιτικού ασύλου, με τη διάσπαση της αρχής η οποία λαμβάνει απόφαση σε α' βαθμό επί του αιτήματος ασύλου, από μία κεντρική αρχή σε περισσότερες περιφερειακές αρχές, αλλαγή πάντως η οποία ενέχει πολλούς κινδύνους (**υπό 1**). Στο ίδιο πνεύμα προτείνεται η δεύτερη σημαντική αλλαγή που αφορά τη σύντμηση των προθεσμιών για εξέταση της αίτησης, λήψη απόφασης και κατάθεση προσφυγής, η οποία όμως δεν φαίνεται να ανταποκρίνεται στις πραγματικές δυνατότητες του συστήματος (**υπό 2**), καθώς επίσης και η αύξηση των γνωμοδοτικών επιτροπών του άρθρου 3, η οποία, ενόψει της σύντμησης των προθεσμιών, παρίσταται επιβεβλημένη (**υπό 3**). Πέραν όμως του ως άνω κύριου άξονα τροποποιήσεων, προτείνονται και άλλες μεμονωμένες τροποποιήσεις διατάξεων του π.δ. 61/1999, από τις οποίες προβληματική εμφανίζεται εκείνη που αφορά το θεσμό της επανεξέτασης της αίτησης ασύλου, σε συνδυασμό με την αμφισβητούμενη νομιμότητας ισχύουσα ρύθμιση (**υπό 4**), ενώ προβληματική παρουσιάζεται και η κατάργηση της χωριστής διαδικασίας για την απέλαση αναγνωρισμένου πρόσφυγα (**υπό 5**). Τέλος, ο Συνήγορος του Πολίτη εκτιμά ότι είναι αναγκαία η συμπλήρωση των διατάξεων σχετικά με τον τρόπο επίδοσης των αποφάσεων που αφορούν στον αιτούντα άσυλο, ενόψει και των προβλεπομένων στην υπό υιοθέτηση σχετική κοινοτική Οδηγία (**υπό 6**).

1. Το ζήτημα της διάσπασης της αποφαινόμενης αρχής. Ο Συνήγορος του Πολίτη εκφράζει τις σοβαρές επιφυλάξεις του ως προς τη βασική τροποποίηση που προτείνει το υπό εξέταση Σχέδιο και αφορά τη λήψη απόφασης σε α' βαθμό για τη χορήγηση ή μη πολιτικού ασύλου, όχι πλέον κεντρικά (δηλαδή από τον Γ.Γ. του Υ.Δ.Τ. ή τον Προϊστάμενο του Κλάδου Ασφάλειας και Τάξης του Υ.Δ.Τ. - κατά την κανονική ή ταχύρρυθμη διαδικασία αντίστοιχα) αλλά από τον Διευθυντή των κατά τόπον αρμόδιων Αστυνομικών Διευθύνσεων ή Υποδιευθύνσεων Αλλοδαπών (άρθρο 2 παρ. 1 Σχ.π.δ.). Όσο κατανοητή και αν είναι η προτεινόμενη τροποποίηση σε σχέση με τον επιδιωκόμενο, κατά τα ως άνω, στόχο της αποκέντρωσης και της αποσυμφόρησης του συστήματος χορήγησης ασύλου, δεν μπορούν να αγνοηθούν ορισμένα ζητήματα νομιμότητας, ιδίως ενόψει της κοινοτικής έννομης τάξης, τα οποία ενδέχεται να τεθούν με την υιοθέτηση και την εφαρμογή αυτής της διάταξης. Συγκεκριμένα :

Τόσο το Ψήφισμα του Συμβουλίου της Ε.Ε. της 20.6.1995 για τις στοιχειώδεις εγγυήσεις των διαδικασιών εξέτασης αιτήσεων ασύλου², όσο και η Πρόταση Οδηγίας του Συμβουλίου για τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα³, ορίζουν μεταξύ των ελάχιστων διαδικαστικών εγγυήσεων για τη λήψη απόφασης επί των αιτήσεων ασύλου, τη στελέχωση της αποφασίζουσας αρχής με προσωπικό πλήρως εξειδικευμένο σε θέματα ασύλου και τη λήψη της απόφασης με πλήρη ανεξαρτησία, αντικειμενικά και αμερόληπτα (Κεφ.ΙΙΙ, 4 του Ψηφίσματος και άρθρα 6 και 13 της Πρότασης). Καθώς οι δύο αυτές εγγυήσεις εντάσσονται στον πυρήνα των διαδικαστικών εγγυήσεων για τη χορήγηση πολιτικού ασύλου και απολαμβάνουν της συμφωνίας των κρατών μελών, αφού έχουν ήδη ενσωματωθεί στο Ψήφισμα της 20.6.1995, είναι βέβαιο ότι θα συμπεριληφθούν στις τελικές διατάξεις της Οδηγίας. Η πλήρωση των ανωτέρω εγγυήσεων συνδυάζεται με τον ενίοτε χαρακτηρισμό του αποφασίζοντος οργάνου, αρχή η οποία διαπνέει τα κείμενα της Ε.Ε.⁴. Ευλόγως, καθώς η διάσπαση της αποφασίζουσας αρχής αφενός δυσχεραίνει τη στελέχωση με πλήρως εξειδικευμένο προσωπικό, αφετέρου υπονομεύει την ανεξάρτητη, αντικειμενική και αμερόληπτη κρίση.

² ΕΕ C 274 19.9.1996. Το εν λόγω Ψήφισμα αποτελεί Πράξη εγκριθείσα δυνάμει του άρθρου VI της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, στο πλαίσιο του οποίου τα Κράτη μέλη ανέλαβαν την πολιτική δέσμευση να μεριμνήσουν ώστε να προσαρμόσουν την εθνική τους νομοθεσία στις συμφωνηθείσες αρχές έως την 1^η Ιανουαρίου 1996.

³ COM (2000) 578 τελικό.

⁴ Βλ. ως άνω Ψήφισμα, όλο το Κεφάλαιο ΙΙΙ, και Πρόταση Οδηγίας, «Σχόλια σχετικά με τα άρθρα», Άρθρο 2 (δ) περί «αποφαινόμενης αρχής», Σελ. 10.

Λαμβάνοντας υπόψη τη σημερινή πραγματικότητα στις Αστυνομικές Διευθύνσεις της Χώρας, όπως αυτή διαγράφεται τόσο από εκθέσεις φορέων που ασχολούνται με θέματα προσφύγων όσο και από τις αυτονόμες και τις επαφές που πραγματοποιούν συνεργάτες του Συνηγόρου του Πολίτη στο πλαίσιο χειρισμού αναφορών που τίθουν θέματα ασύλου, οι τοπικές αστυνομικές αρχές απέχουν πολύ από το να είναι στελεχωμένες με πλήρως εξειδικευμένο προσωπικό σε θέματα ασύλου και προσφύγων. Παρά τις ηρωικές προσπάθειες μεμονωμένων αστυνομικών οργάνων να αντεπεξέλθουν στις απαιτήσεις των μέχρι τώρα αρμοδιοτήτων τους στο πλαίσιο της διαδικασίας χορήγησης πολιτικού ασύλου (αρχική εξέταση των αιτημάτων ασύλου με διενέργεια συνέντευξης και σύνταξη εισήγησης) και τα καλά, ενίοτε, αποτελέσματα των προσπαθειών αυτών, το φαινόμενο δεν παύει να αποτελεί την εξαίρεση που επιβεβαιώνει τον κανόνα. Ας σημειωθεί εδώ ότι, όσον αφορά την εξειδίκευση του προσωπικού, η Πρόταση Οδηγίας απαιτεί *"αναγκαία βασική κατάρτιση"* για το προσωπικό που έρχεται σε επαφή με τους αιτούντες άσυλο και είναι αρμόδιο για την αρχική εξέταση των αιτήσεων ασύλου (άρθρο 14), ενώ απαιτεί *"πλήρη ειδίκευση"* για το προσωπικό που στελεχώνει την αποφασίζουσα αρχή (άρθρο 13). Η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού, πέραν της ευθείας παραβίασης της υπό υιοθέτηση Οδηγίας, ενέχει τον κίνδυνο παραβιάσεων και της Σύμβασης της Γενεύης, καθώς η παρεχόμενη προστασία στα πρόσωπα που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής της, θα είναι πλημμελής έως ανύπαρκτη.

Προβλήματα θα παρουσιαστούν και ως προς την εξασφάλιση ανεξάρτητης και αμερόληπτης κρίσης. Δεδομένου του μεγάλου προβλήματος που αντιμετωπίζουν ορισμένες τοπικές κοινωνίες, οι οποίες δέχονται τα μεγαλύτερα κύματα παρανόμως εισερχομένων αλλοδαπών και καλούνται να λύσουν δυσεπίλυτα προβλήματα όπως εκείνα της κράτησης, της σίτισης και της περίθαλψής τους, πιθανολογείται σφόδρα ότι τα κριτήρια με τα οποία θα λαμβάνονται σε τοπικό επίπεδο οι αποφάσεις επί της χορήγησης πολιτικού ασύλου θα είναι άλλα από εκείνα που επιβάλλει το διεθνές και εθνικό νομοθετικό πλαίσιο για τους πρόσφυγες, με κίνδυνο να εξαιρούνται από την επιβεβλημένη προστασία πρόσωπα τα οποία δικαιούνται πολιτικού ασύλου. Από την άλλη πλευρά, δεδομένων των δεσμών που αναπτύσσονται μεταξύ των μελών μιας τοπικής κοινωνίας και των πολλών προνομίων που συνεπάγεται για έναν αλλοδαπό η αναγνώρισή του ως πρόσφυγα, εξασφαλίζοντάς του δικαίωμα παραμονής και εργασίας τόσο στον ίδιο όσο και στα μέλη της οικογένειάς του, υπάρχει κίνδυνος να χρησιμοποιηθεί το πολιτικό άσυλο ως μέσο νομιμοποίησης αλλοδαπών οι οποίοι δεν χρήζουν παρόμοιας προστασίας. Και στις δύο προαναφερόμενες περιπτώσεις υπάρχει πλήρης καταστρατήγηση των διατάξεων της Σύμβασης της Γενεύης.

Ενόψει των προαναφερομένων, ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί ότι **η διατήρηση της μίας ενιαίας κεντρικής αρχής ως αποφασίζουσας αρχής για τη χορήγηση ή μη πολιτικού ασύλου, τόσο σε πρώτο όσο και σε δεύτερο βαθμό, αποτελεί τη μόνη εγγύηση για την τήρηση των υποχρεώσεων της χώρας, οι οποίες απορρέουν από το διεθνές και το κοινοτικό δίκαιο.** Ας σημειωθεί ότι εάν η προτεινόμενη τροποποίηση υιοθετηθεί τελικώς, η Ελλάδα θα είναι η μόνη χώρα μεταξύ των 15 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλων 4 του ευρύτερου ευρωπαϊκού χώρου, η οποία δεν θα έχει μία ενιαία κεντρική αρχή για έκδοση απόφασης για χορήγηση πολιτικού ασύλου σε α' βαθμό⁵.

Εάν πάντως η Διοίκηση εμμένει στην προτεινόμενη τροποποίηση, ο Συνήγορος του Πολίτη εκτιμά ότι η συλλογή στοιχείων χρήσιμων για την υπόθεση και η αναζήτηση απόψεων και πληροφοριών από το Τμήμα Ασύλου της Δ/σης Αλλοδαπών του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας, κατά το γράμμα της προτεινόμενης διάταξης, θα πρέπει τουλάχιστον να είναι δεσμευτικές και όχι δυναμικές για τον Διευθυντή της Αστυνομικής Διεύθυνσης ή Υποδιεύθυνσης Αλλοδαπών, ο οποίος θα αποφανθεί για το αίτημα ασύλου. Σύμφωνα με αυτό το σκεπτικό, **προτείνεται η διαγραφή της λέξης "δύναται" από το α' εδάφιο της διάταξης, έτσι ώστε αυτή να λάβει την εξής μορφή: "...με απόφαση του Διευθυντή της οικείας Αστυνομικής Διεύθυνσης ή Υποδιεύθυνσης Αλλοδαπών, ο οποίος πριν την έκδοση της απόφασής του συλλέγει κάθε στοιχείο ... και ζητεί απόψεις και πληροφορίες ..."**.

2. Το ζήτημα των προθεσμιών. Η δεύτερη σημαντική αλλαγή στο σύστημα χορήγησης πολιτικού ασύλου αφορά την πρόταση σύντμησης, τόσο στην κανονική όσο και στην ταχύρρυθμη διαδικασία, όλων των προθεσμιών που ισχύουν για την εξέταση της αίτησης ασύλου, την έκδοση απόφασης σε α' βαθμό, την άσκηση της προσφυγής και την έκδοση απόφασης σε β' βαθμό.

⁵ Βλ. "Legal and Social Conditions for Asylum Seekers and Refugees in Western European Countries" Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες της Δανίας, Μάιος 2000.

Οι προτεινόμενες προθεσμίες είναι τόσο σύντομες ώστε ο Συνήγορος του Πολίτη εκτιμά ότι η τήρησή τους θα είναι δυσχερέστατη έως αδύνατη. Ιδιαίτερα σε ότι αφορά τη Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Αθηνών, με βάση τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή του ο Συνήγορος του Πολίτη από το χειρισμό σχετικών αναφορών⁶, οι καθυστερήσεις στην εξέταση των αιτημάτων ασύλου μπορούν να φθάνουν ακόμη και το ένα (1) έτος μετά την εκπνοή της προβλεπόμενης από τον νόμο προθεσμίας των τριών (3) μηνών.

Ως προς τη συμφωνία με την Πρόταση Οδηγίας, οι προθεσμίες του Σχ.π.δ. είτε είναι οι συντομότερες επιτρεπτές⁷, είτε αποκλίνουν ουσιωδώς⁸. Ειδικά όσον αφορά την προθεσμία των είκοσι (20) ημερών για την κατάθεση της προσφυγής προς τον Υπουργό, πρέπει να επισημανθεί ότι εάν δεν συνδυασθεί με την εξασφάλιση αποτελεσματικής πρόσβασης των αιτούντων άσυλο, ιδίως των κρατουμένων, σε νομική συνδρομή, η θέσπιση αυτής της προθεσμίας ουσιαστικά θα καταργεί στην πράξη το δικαίωμα προσφυγής.

Ενόψει των ανωτέρω, **προτείνεται η διατήρηση της προθεσμίας των τριάντα (30) ημερών για την κατάθεση της προσφυγής στον Υπουργό κατά την κανονική διαδικασία και η επιμήκυνση όλων των προθεσμιών που προτείνονται για την ταχύρρυθμη διαδικασία, έτσι ώστε να προσεγγίζουν κατά το δυνατόν τις προτεινόμενες από την Ε.Ε. αντίστοιχες προθεσμίες.**

3. Το ζήτημα των γνωμοδοτικών Επιτροπών του άρθρου 3 του π.δ. 61/1999. Υπό το πρίσμα της προσπάθειας επιτάχυνσης των διαδικασιών, η πρόβλεψη τριών γνωμοδοτικών Επιτροπών αντί της μίας (άρθρο 2 παρ. 3 του Σχ.π.δ.) είναι θετικό βήμα, καθώς έτσι παρέχεται η δυνατότητα για πιο ενδελεχή, πλήρη και αντικειμενική εξέταση της κάθε ατομικής περίπτωσης και, κατά συνέπεια, για διατύπωση γνώμης προς τον Υπουργό περισσότερο αντιπροσωπευτικής της πραγματικής κατάστασης του αιτούντος άσυλο. Βέβαια, σε συνδυασμό με τη μείωση της προθεσμίας μέσα στην οποία υποχρεούται να αποφανθεί ο Υπουργός επί της ασκηθείσας προσφυγής καθώς και τον υπερβολικό φόρτο εργασίας της μίας Επιτροπής που λειτουργεί σήμερα, η αύξηση των γνωμοδοτικών Επιτροπών παρίσταται επιβεβλημένη. Ο κίνδυνος ουσιώδους απόκλισης στις εκτιμήσεις των τριών Επιτροπών μπορεί να αποφευχθεί, υπό την προϋπόθεση ότι και οι τρεις Επιτροπές θα εφαρμόζουν τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951, έχοντας ως ερμηνευτικούς οδηγούς τα σχετικά κείμενα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεσμευτικά ή μη, καθώς επίσης και τα Πορίσματα της Εκτελεστικής Επιτροπής της Υπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες.

4. Το ζήτημα της επανεξέτασης αιτήματος ασύλου. Σοβαρά προβλήματα ως προς τη συμφωνία της με τη Σύμβαση της Γενεύης θέτει η πρόταση τροποποίησης που αφορά τον καθορισμό των προϋποθέσεων για την άσκηση του δικαιώματος επανεξέτασης ενός αιτήματος ασύλου, το οποίο έχει απορριφθεί οριστικά (άρθρο 4 παρ. 1 του Σχ.π.δ.). Σύμφωνα με αυτήν, στην ήδη προβληματική διάταξη του άρθρου 5 του π.δ. 61/1999, προστίθεται επιπλέον ένας χρονικός περιορισμός στο δικαίωμα υποβολής αίτησης επανεξέτασης. Συγκεκριμένα, η δυνατότητα εξ υπαρχής εξέτασης αιτήματος ασύλου παρέχεται στον ενδιαφερόμενο μόνο για χρονικό διάστημα ένος έτους από την ημερομηνία απόρριψης του αρχικού αιτήματος.

Η γενική διατύπωση της ισχύουσας διάταξης του άρθρου 5 του π.δ. 61/1999 και ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζεται στην πράξη, ουσιαστικά καταργούν το δικαίωμα ενός προσώπου να υποβάλει εκ νέου αίτηση ασύλου, εφόσον έχει ήδη απορριφθεί οριστικά η πρώτη αίτησή του, ακόμη και αν επικαλείται διαφορετικούς λόγους για να στηρίξει το νέο αίτημα ασύλου. Η επανεξέταση επιτρέπεται μόνο εάν ο αιτών άσυλο προσκομίσει νέα στοιχεία, τα οποία μάλιστα θα ήταν δυνατόν να είναι γνωστά κατά την εξέταση του πρώτου αιτήματος, άρα δεν πρόκειται για στοιχεία τα οποία μπορεί να προκύψουν μετά την απόρριψη του αιτήματος. Ως έχει η ως άνω διάταξη παραβιάζει ευθέως τη Σύμβαση της Γενεύης, καθώς ένα πρόσωπο το οποίο έχει ήδη αιτηθεί ανεπιτυχώς μία φορά τη χορήγηση

⁶ Βλ. Ετήσια Εκθεση 2001 του Συνηγόρου του Πολίτη, σελ. 94,95.

⁷ Είκοσι (20) ημέρες από την έκδοση της απόφασης σε α' βαθμό για την κατάθεση της προσφυγής, βλ. σχετ. άρθρο 34 της Πρότασης Οδηγίας.

⁸ Στην Πρόταση Οδηγίας, όσον αφορά την ταχύρρυθμη διαδικασία, προβλέπεται η διενέργεια συνέντευξης σαράντα (40) ημέρες μετά από την υποβολή της αίτησης και η λήψη απόφασης εντός εικοσιπέντε (25) ημερών μετά από τη συνέντευξη (άρθρο 29 παρ. 1 και άρθρο 23 παρ. 2 αντίστοιχα), ενώ στο Σχ. π.δ. οι σχετικές προθεσμίες είναι για την εξέταση της αίτησης έξι (6) ημέρες και για τη λήψη απόφασης επίσης έξι (6) ημέρες από τη διαβίβαση του φακέλου (άρθρο 1 παρ. 5 και άρθρο 3 παρ. 1 αντίστοιχα)!

πολιτικού ασύλου, κινδυνεύει να μην τύχει της προστασίας που του παρέχει η Σύμβαση αν τη χρειασθεί εκ νέου, παρόλο που μπορεί να τη δικαιούται για λόγους τελείως διαφορετικούς από εκείνους που είχε προβάλει την πρώτη φορά.

Υπό το πρίσμα αυτό, ακόμη πιο προβληματική παρουσιάζεται η καθολική απαγόρευση επανεξέτασης των αιτημάτων τα οποία έχουν απορριφθεί με την ταχύρρυθμη διαδικασία (εδάφιο γ' του άρθρου 5 του π.δ. 61/1999), η εφαρμογή της οποίας εξαρτάται όχι μόνο από τη συνδρομή ουσιαστικών προϋποθέσεων (προδήλως αβάσιμες ή απαράδεκτες αιτήσεις), αλλά και διαδικαστικών (αιτήσεις σε σημεία εισόδου λιμένος ή αερολιμένος). Τούτο σημαίνει ότι αν έχει απορριφθεί οριστικά η αίτηση ασύλου κάποιου προσώπου με την ταχύρρυθμη διαδικασία είτε ως απαράδεκτη επειδή π.χ. προέρχεται από ασφαλή τρίτη χώρα (άρθρο 25 παρ. 2 του ν. 1975/1991), συνθήκη η οποία μπορεί οποτεδήποτε να ανατραπεί, είτε ως υποβληθείσα σε σημείο εισόδου της ελληνικής επικράτειας, το πρόσωπο αυτό δεν έχει πλέον κανένα δικαίωμα υποβολής νέας αίτησης ασύλου.

Ενόψει των ανωτέρω, ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί ότι η προσθήκη χρονικού περιορισμού στην άσκηση του δικαιώματος επανεξέτασης συρρικνώνει υπέρμετρα το περιεχόμενο του δικαιώματος και καθιστά περισσότερο προβληματική την αμφισβητούμενης ήδη νομιμότητας ισχύουσα διάταξη, η οποία χρήζει συνολικής αναμόρφωσης. Στη βάση αυτών των παρατηρήσεων, ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει το εδάφιο α' του άρθρου 5 του π.δ. 61/1999 να τροποποιηθεί ως εξής : "Αίτηση αλλοδαπού για παροχή ασύλου δεν εξετάζεται, εφόσον η προηγούμενη έχει απορριφθεί από τη διοίκηση σε τελευταίο βαθμό και εφόσον προβάλλονται οι ίδιοι λόγοι...."** Επίσης, **προτείνεται η κατάργηση του γ' εδαφίου του άρθρου αυτού.**

5. Το ζήτημα της απέλασης αναγνωρισμένου πρόσφυγα. Η τροποποίηση η οποία προτείνεται (άρθρο 5, εδαφ. 2, του Σχ. π.δ.) αφορά την κατάργηση της χωριστής διαδικασίας με την οποία επιβάλλεται το διοικητικό μέτρο της απέλασης σε αλλοδαπό ο οποίος έχει αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας. Σύμφωνα με την ισχύουσα διάταξη (άρθρο 5 του π.δ. 61/1999), εφαρμοστέα διαδικασία είναι εκείνη των άρθρων 2 και 3 του ίδιου π.δ., η κανονική, δηλαδή, διαδικασία εξέτασης και έκδοσης απόφασης επί αιτήματος ασύλου. Η προτεινόμενη διάταξη του Σχ. π.δ. δεν προσδιορίζει καμία διαδικασία, κατά συνέπεια, έχουν εφαρμογή οι γενικές διατάξεις του νόμου 2910/2001 περί απέλασης αλλοδαπών. Μία τέτοια διάταξη είναι προβληματική τόσο ως προς τη συμφωνία της με τη διάταξη του άρθρου 32 (παρ. 2) της Σύμβασης της Γενεύης, όσο και ως προς τη σκοπιμότητά της.

Ειδικότερα, το μέτρο της απέλασης αναγνωρισμένου πρόσφυγα αντιμετωπίζεται από τη Σύμβαση της Γενεύης ως μέτρο εξαιρετικό, και από τη διατύπωση της διάταξης του άρθρου 32 (παρ. 2) αυτής συνάγεται ότι η Σύμβαση απαιτεί ειδικώς προβλεπόμενη από τον νόμο διαδικασία για την υλοποίηση της απέλασης⁹. Εξάλλου, η εφαρμογή της διαδικασίας του ν. 2910/2001, σημαίνει ότι η συνδρομή των προϋποθέσεων των άρθρων 32 και 33 της Σύμβασης της Γενεύης, η οποία πρέπει να εξασφαλισθεί προκειμένου να επιτραπεί η απέλαση, θα πρέπει να κριθεί από όργανα (Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας) τα οποία δεν έχουν καμία εξειδίκευση στα θέματα προσφύγων, δεν έχουν καμία άλλη συμμετοχή στη διαδικασία αναγνώρισης της προσφυγικής ιδιότητας και καλούνται να άρουν ένα καθεστώς το οποίο δεν αναγνώρισαν οι ίδιοι. Ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί ότι τα όργανα αυτά δεν είναι κατάλληλα για να κρίνουν εάν ένας αναγνωρισμένος πρόσφυγας μπορεί να απελαθεί ή όχι υπό τους όρους των άρθρων 32 και 33 της Σύμβασης, άρα **προτείνει την προσθήκη στο β' εδάφιο του άρθρου 5 του Σχ. π.δ. της φράσης "[...1951], με τη διαδικασία που καθορίζεται από τις διατάξεις του άρθρου 2 και 3 του παρόντος διατάγματος"**.

6. Το ζήτημα της επίδοσης των σχετικών με το άσυλο αποφάσεων. Η Πρόταση Οδηγίας του Συμβουλίου αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην ενημέρωση του αιτούντος άσυλο για τη νομική του κατάσταση σε όλα τα στάδια της διαδικασίας και στην πρόσβασή του σε αποτελεσματική νομική συνδρομή. Την ίδια βαρύτητα προσδίδει στην κοινοποίηση των επί του αιτήματος ασύλου αποφάσεων σε γλώσσα που κατανοεί ο αιτών άσυλο, ως βασική προϋπόθεση της τήρησης των ανωτέρω εγγυήσεων¹⁰. Οι σχετικές ισχύουσες διατάξεις του π.δ. 61/1999, παρόλο που προβλέπουν ρητά και με άξια επαίνου πληρότητα τη συγκεκριμένη υποχρέωση της Διοίκησης κατά την έκδοση απόφασης σε α' βαθμό με την κανονική διαδικασία (άρθρο 3 παρ. 3), είναι ελλιπείς όσον αφορά στην έκδοση απόφασης

⁹ «Η απέλασις τοιούτου πρόσφυγος δεν θα πραγματοποιείται ειμή μόνο κατόπιν αποφάσεως λαμβανομένης συμφώνως προς την υπό της νομοθεσίας προβλεπόμενην διαδικασίαν.»

¹⁰ Βλ. Πρόταση Οδηγίας, άρθρο 7 (ε) και (στ) και εισηγητική έκθεση αντίστοιχων άρθρων.

σε β' βαθμό (άρθρο 3 παρ. 8) και απουσιάζουν τελείως από την ομάδα των διατάξεων που αφορούν την εφαρμογή της ταχύρρυθμης διαδικασίας.

Με βάση τις διαπιστώσεις του Συνηγόρου του Πολίτη κατά τη διενέργεια αυτοψιών στους χώρους κράτησης παρανόμως εισερχομένων αλλοδαπών και προσφύγων, τα δείγματα τήρησης της ως άνω υποχρέωσης ενημέρωσης των αιτούντων άσυλο για τις αποφάσεις της Διοίκησης που τους αφορούν, δεν ήταν ικανοποιητικά. Παρά την τήρηση της τυπικής υποχρέωσης επίδοσης των αποφάσεων επί του αιτήματος ασύλου, οι αποφάσεις αυτές είναι στην ελληνική γλώσσα και οι ενδιαφερόμενοι αιτούντες άσυλο συνήθως δεν γνωρίζουν το περιεχόμενό τους. Τούτο αντιβαίνει, κατά τα ανωτέρω, τόσο στις σχετικές διατάξεις του π.δ. 61/1999 όσο και στην υπό υιοθέτηση κοινοτική νομοθεσία, η οποία ενδιαφέρεται όχι μόνο για την τυπική κοινοποίηση, αλλά για την ουσιαστική γνώση εκ μέρους του αιτούντος άσυλο του περιεχομένου των αποφάσεων και των περαιτέρω δικαιωμάτων του.

Ενόψει των ανωτέρω, προκειμένου να ενισχυθεί, κατά τα πρότυπα της Ε.Ε., το νομοθετικό πλαίσιο των εγγυήσεων που αφορούν την ενημέρωση του αιτούντος άσυλο, ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί ότι οι σχετικές διατάξεις του π.δ. 61/1999 πρέπει να συμπληρωθούν. Συγκεκριμένα, προτείνει να προβλεφθεί η αναλογική εφαρμογή της διάταξης της παρ. 3 του άρθρου 3 και στις άλλες περιπτώσεις αποφάσεων επί αιτήματος ασύλου, ως εξής : **προτείνεται να προστεθεί στο τέλος του εδαφίου α' της παρ. 8 του άρθρου 3 η φράση "..., εφαρμοζομένης αναλόγως της διάταξης του εδαφίου γ' της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου". Επίσης, προτείνεται η προσθήκη παραγράφου 8 στο άρθρο 4 περί ταχύρρυθμης διαδικασίας με το εξής περιεχόμενο : "Ως προς την επίδοση στον αιτούντα άσυλο των ανωτέρω αποφάσεων, ισχύουν όσα προβλέπονται για τις αντίστοιχες αποφάσεις του προηγούμενου άρθρου".**

Ολοκληρώνοντας τον σχολιασμό του επί του Σχεδίου προεδρικού διατάγματος, το οποίο τροποποιεί διατάξεις του π.δ. 61/1999 περί αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα, ο Συνήγορος του Πολίτη εκφράζει την αισιοδοξία του ότι οι παρατηρήσεις του ως προς τις τροποποιήσεις του εν λόγω Σχεδίου θα ληφθούν υπόψη κατά την διαμόρφωση της οριστικής του μορφής, πριν από την ολοκλήρωση της έκδοσής του.

Ευχαριστώντας σας για τη συνεργασία,

Με τιμή

Γιώργος Καμίνης
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη

Για οποιαδήποτε διευκρίνιση μπορείτε να επικοινωνήσετε με την κ. Καλλιόπη Στεφανάκη, τηλ. 0107289626, φαξ 0107289643.

Κοινοποίηση :
ΓΕΝΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ
Κύριο Δημήτριο Ευσταθιάδη
Φαξ: 010 6915388

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
Υπόψη Προϊσταμένου κ. Β. Πατρώνα

Ακαδημίας 1
100 27 - ΑΘΗΝΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ
Δ/ΝΣΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ
Τμήμα Νομικών Υποθέσεων
Υπόψη κ. Λάσκαρη
Π. Κανελλοπούλου 4
101 77 - ΑΘΗΝΑ